

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЦИВІЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ»

Ступінь освіти	бакалавр
Освітньо-професійна програма	«Технології захисту навколишнього середовища»
	2024 року вступу
Тривалість викладання	1-й семестр
Заняття:	осінній семестр
лекції:	3 години
семінари:	2 години
Мова викладання	українська

Кафедра, що викладає

Історії та політичної теорії

Викладачка:
Шевченко Марія Володимирівна

Кандидатка історичних наук, доцентка кафедри історії та політичної теорії

Персональна сторінка
<https://ipt.nmu.org.ua/ua/spivr/shevchenkomv.php>

E-mail: shevchenko.m.v@nmu.one

1. Анотація до курсу

Дисципліна «Цивілізаційні процеси в українському суспільстві» є складовою освітньо-професійної програми для студентів-бакалаврів, які навчаються на спеціальності «ТЗНС». Цей курс розкриває ключові аспекти взаємозв'язку цивілізаційних процесів та сучасного українського суспільства, формує громадянську позицію студента як члена суспільства, що приймає участь в її сталому розвитку та розбудові.

Під час навчання студенти отримають можливість вивчити історію та розвиток української цивілізації, ролі культури, мови та ідентичності в українському суспільстві. Дисципліна також досліджує взаємодію української цивілізації з іншими світовими цивілізаціями, її внесок у світову культурну спадщину.

Цей курс сприяє кращому розумінню студентами важливості культурних, історичних та соціальних аспектів сучасного українського суспільства. Він підготовлює студентів до аналізу та критичного мислення щодо складних цивілізаційних викликів та можливостей для розвитку сучасного українського суспільства в контексті глобалізації та регіональних взаємодій.

2. Мета курсу

Мета дисципліни – формування громадянської позиції студента як члена суспільства, який усвідомлює його головні цінності та досягнення, докладає зусиль до їх примноження і сталого розвитку.

3. Результати навчання:

- знати поняття та класифікацію цивілізацій, виявляти особливості суспільних процесів в них;
- знати основні події і закономірності у становленні сучасного суспільства;
- вміти аналізувати соціальну структуру українського суспільства;
- розуміти особливості демографічного та соціально-економічного розвитку українського суспільства;
- розуміти сутність політичних процесів в українському суспільстві;
- усвідомлювати базові цінності і досягнення сучасного суспільства, вміти користуватись ними для продовження освіти, самоосвіти та практичної реалізації у професійній діяльності;
- знати етнокультурні тенденції в сучасній Україні;
- мати уявлення про глобалізаційні процеси та їх вплив на розвиток сучасної людини;
- розуміти основні принципи екологічної стійкості та їх взаємовпливи із способом життя людини.

4. Структура курсу

ЛЕКЦІЇ	
1. Вступ. Поняття цивілізації та суспільних процесів	
2. Становлення сучасного суспільства	
3. Соціальна структура українського суспільства	
4. Демографічний та соціально-економічний розвиток українського суспільства	
5. Політичні процеси в українському суспільстві	
6. Формування громадянського суспільства та забезпечення прав і свобод людини і громадянина	
7. Етнокультурні тенденції в сучасній Україні	
СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ	
1. Глобалізаційні процеси та їх вплив на розвиток сучасної людини	
2. Міграційні процеси в сучасній Україні	
3. Соціальні та громадянські компетенції людини і громадянина	
4. Уміння вчитися впродовж життя	
5. Екологічна грамотність та здоровий спосіб життя	

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення*

Активованій акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one) на Офіс365.

Використовується комп'ютерне та мультимедійне обладнання. Дистанційна платформа Moodle, MS Office Teams.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного опитування та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Максимальне оцінювання:

Теоретична частина	Практична частина		Разом
	При своєчасному складанні	При несвоєчасному складанні	
60	40	30	100

Теоретична частина оцінюється за результатами опитування, що містить 5 відкритих запитань.

Семінари оцінюються якістю виконання індивідуального завдання та його презентації.

6.3. Критерії оцінювання теоретичної частини

Відкриті запитання оцінюються шляхом співставлення з еталонними відповідями. За кожне питання здобувач отримує **12 балів (разом 60 балів)**.

6.4. Критерії оцінювання семінарського заняття

За кожне семінарське заняття здобувач вищої освіти може отримати наступну кількість балів:

8 балів: підготовлено повідомлення, зроблено презентацію, обране завдання, що додається до кожної теми семінару, виконано в повному об'ємі та захищено під час проведення заняття відповідно до розкладу, здобувачем вищої освіти надано відповіді на запитання.

7 балів: підготовлено повідомлення, зроблено презентацію, обране завдання, що додається до кожної теми семінару, виконано в повному об'ємі та захищено під час проведення заняття відповідно до розкладу, здобувачем вищої освіти надано не повні відповіді на запитання.

6 балів: підготовлено повідомлення, зроблено презентацію, обране завдання, що додається до кожної теми семінару, виконано в не повному об'ємі та захищено під час проведення заняття відповідно до розкладу, здобувачем вищої освіти надано відповіді на запитання.

5 балів: підготовлено повідомлення, зроблено презентацію, обране завдання, що додається до кожної теми семінару, виконано в не повному об'ємі та захищено під час проведення заняття відповідно до розкладу, здобувачем вищої освіти надано не повні відповіді на запитання.

4 бали: підготовлено повідомлення або зроблено презентацію, обране завдання, що додається до кожної теми семінару, захищено під час проведення заняття відповідно до розкладу, здобувачем вищої освіти надано відповіді на запитання.

3 бали: підготовлено повідомлення або зроблено презентацію, обране завдання, що додається до кожної теми семінару, захищено під час проведення заняття відповідно до розкладу, здобувачем вищої освіти надано не повні відповіді на запитання.

2 бали: підготовлено повідомлення, зроблено презентацію, обране завдання, що додається до кожної теми семінару, не було захищено під час

проведення заняття відповідно до розкладу.

1 бал: підготовлено повідомлення або зроблено презентацію, обране завдання, що додається до кожної теми семінару, не було захищено під час проведення заняття відповідно до розкладу.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням "Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка". <http://surl.li/alvis>.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4 Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може опротестувати виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.5. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Про відсутність на занятті та причини

відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням з керівником курсу.

7.6. Участь в анкетуванні

Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувача вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (Microsoft Forms Office 365), які буде розіслано на ваші університетські поштові скриньки. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни «Цивілізаційні процеси в українському суспільстві».

8 Рекомендовані джерела інформації

Стандарт вищої освіти підготовки бакалавра з спеціальності 183 «Технології захисту навколишнього середовища». СВО-2018. – К.: МОН України, 2018. – 17 с.

Базова література

1. Антропологічний код української культури і цивілізації (у двох кн.). О. О. Рафальський (керівн. авт. кол.), Я. С. Калакура, В. П. Коцур, М. Ф. Юрій. К. : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. Кн. 1. 432 с.; Кн. 2. 536 с.

2. Голубець М. Велика історія України. К. : Центр навчальної літератури 2022, 352 с.

3. Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX –XX ст. Київ : Yakaboo Publishing, 2019. 656 с.

4. Зміна цивілізаційної парадигми розвитку України: теоретико-методологічний аналіз. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2019. 552 с. URL : <https://ipend.gov.ua/wp-content/uploads/2020/09/Myckhalchenko.pdf>

5. Етнополітичні чинники консолідації сучасного українського суспільства / ред. кол. О. Рафальський (голова), В. Войналович, М. Рябчук. Київ : ІПіЕнД ім. І.Ф. Кураса НАН України. 2020. 336 с.

6. Кризи політичного розвитку в Україні: причини, зміст і способи нівелювання : монографія / авт. кол.: Г. І. Зеленько (керівн., наук. ред.), Р. В. Балабан, С. Г. Брехаря, Л. Л. Кияниця, О. Ю. Кондратенко, Н. В. Кононенко, Т. М. Ляшенко. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 352 с.

7. Кульчицький С. В. Новітня історія України (1953-2023). К.: Арій, 2024. 576 с.: табл. <http://resource.history.org.ua/item/0018319>

8. Національна стійкість України: стратегія відповіді на виклики та випередження гібридних загроз: національна доповідь / ред. кол.

С. І. Пирожков, О. М. Майборода, Н. В. Хамітов, Є. І. Головаха, С. С. Дембіцький, В. А. Смолій, О. В. Скрипнюк, С. В. Стоєцький. К. : НАН України, 2022. 552 с.

9. Національні меншини України в політичних процесах ХХ – ХХІ століть: стан і проблеми дослідження / авт. кол.: Котигоренко В.О. (керівник), Калакура О.Я., Ковач Л.Л., Коцур В.В. та ін. К. : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. 624 с. URL : https://ipien.gov.ua/wp-content/uploads/2021/07/national_minorities_Ukraine.pdf

10. Огнев'юк В. О., Відейко М. Ю. Історичний досвід української цивілізації. *Світогляд*. 2022. № 4 (96). С. 1–19.

11. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків : КСД, 2018. 512 с.

12. Цивілізаційна ідентичність українства: історія і сучасність / авт. кол.: О. Рафальський, Я. Калакура, О. Калакура, М. Юрій. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 512 с.

Допоміжна література

1. Верменич Я. «Війни ідентичностей»: українсько-російське цивілізаційне протистояння у когнітивно-дискурсивному вимірі. Нарис / Відп. ред. В. А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2023. 87 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0017739>

3. Залізник Л. Етапи формування українського народу як локальний прояв універсальних етногенетичних процесів Європи //Українознавство. – 2023. – №. 3 (88). – С. 222-235.

2. Даймонд Д. Колапс. Чому одні суспільства занепадають, а інші успішно розвиваються. К. : КМ-Букс, 2021. 688 с.

3. Даймонд Д. Переворот. Зламні моменти в країнах, що переживають кризу. К. : КМ-Букс, 2020. 464 с.

4. Даймонд Дж. Зброя, мікроби і сталь : Витоки нерівностей між народами / Джаред Даймонд ; пер. з англ. Т. Цимбала. К. : КМ-Букс, 2018. 512 с.

5. Кочергін І. О. Україна між Сходом і Заходом: Навч. посібн. Дніпро, 2015. 112 с.

6. Ким ми є? Національні спільноти та корінні народи України. К. : Ukraïner, 2022. 672 с.

7. Рябчук М. Долання амбівалентності. Дихотомія української національної ідентичності. Історичні причини та політичні наслідки. К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2019. 252 с.

8. Соболь Є.Ю., Габелко В.О. Суспільний розвиток: співвідношення формаційного та цивілізаційного підходів. Наукові записки. Серія: Право, 2022, 12. С. 4-9.

9. Соборність України: історія та сучасність : зб. наук. праць. Матер. Всеукр. наук. конф., м. Київ, 19 січ. 2023 р. / за ред. Ю. Ж. Шайгородського;

упоряд.: З. В. Захожай, В. Д. Яремчук. Київ–Ніжин : Видавець Лисенко М. М., 2023. 208 с.

10. Фергюсон Н. Цивілізація. Як Захід став успішним. Київ : Наш формат, 2017. 488 с.

Інтернет-ресурси і медіа:

1. Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи Національної академії наук України. Публікації: <https://idss.org.ua/public>.

2. Інститут історії України Національної Академії наук України. Електронна бібліотека: <http://resource.history.org.ua>.

3. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса Національної Академії наук України: <https://ipiend.gov.ua>.

4. Історичний вебінар / Historical Webinar : <https://www.youtube.com/@historicalwebinar1452/videos>

5. Локальна історія: <https://www.youtube.com/@localhistoryUA/videos>

6. Національний інститут стратегічних досліджень: <https://niss.gov.ua>.

7. Національний музей Революції Гідності: <https://www.youtube.com/@user-yz8mh1dd8l/videos>

8. Олександр Алфьоров: <https://www.youtube.com/@user-kr3fe4hb3i/videos>

9. Український інститут національної пам'яті: <https://uinp.gov.ua/>; <http://old.uinp.gov.ua>

10. Український медіацентр: <https://www.youtube.com/@UkraineCrisisMediaCenterOnline>

11. Google Академія: <https://scholar.google.com.ua>.

12. Likбез. Історичний фронт: <https://www.youtube.com/@lik.6018>

13. Ukrainian Institute of National Remembrance: <https://www.youtube.com/@UINPOfficial>

Ресурси для неформальної освіти:

1. Відкритий університет майдану: <https://vumonline.ua/courses/>

2. Платформа «Зрозуміло!»: <https://zrozumilo.in.ua/search-courses/>

3. Прометеус: <https://prometheus.org.ua/courses-catalog/free-courses>